

“Het leren van de leerlingen, wat speelt zich af?”

Verdieping van vakinhoud en vakdidactiek door leerlingen live te observeren

Na de lerarenopleiding heb je als beginnend docent de behoefte om je te blijven verdiepen in je vak: uitwisseling met vakgenoten over je vak en over het leren van leerlingen. Je professionele kennis bijspijkeren, wil je het liefst in een setting die veilig is, met vakgenoten. Een veelbelovende benadering is de in Japan beproefde Lesson Study waarin een team van docenten het leren van leerlingen in kaart brengt en analyseert.

Lesson Study

Kenmerkend voor Lesson Study is de manier van (samen) werken aan vak- en kennisontwikkeling, waarbij de concrete lesvoorbereiding, uitvoering, live observatie, discussie, herziening en opnieuw uitvoeren centraal staan. Docenten onderzoeken de eigen lespraktijk samen (in een Lesson Study team) met een vakdidacticus. Het gaat dan om het leren van leerlingen, niet om de perfecte les of het functioneren van de docent – het samen verwerven van professionele kennis over vakinhoud en vakdidactiek.

Lesson Study cyclus

- 1. Formuleren van focus en doelen:** een Lesson Study team (doorgaans 3-6 van hetzelfde vak, aangevuld met een vakdidacticus) - selecteert een gezamenlijk doel, vertrekkend vanuit de lespraktijk. Denk bijvoorbeeld aan vakspecifieke vragen, zoals hoe je bepaalde vakinhoudelijke concepten aanleert. Je kunt ook denken aan bredere vragen, zoals hoe je een vaardigheid als onderzoekend leren stimuleert of hoe je leerlingen motiveert. De docenten houden een leerverslag (learner report) bij, de vakdidacticus houdt een (proces)logboek bij.
- 2. Voorbereiden van de onderzoeksles:** het Lesson Study team ontwerpt samen een onderzoeksles met het oog op het bereiken van het gestelde doel. In deze fase is het van belang om de verwachte reacties van de leerlingen op de verschillende lesonderdelen te expliciteren en het denken van de leerlingen zichtbaar te maken om achteraf te kunnen bepalen of de doelen bereikt zijn.
- 3. Ontwerpen van de studie:** het Lesson Study team legt vast hoe de data over het leren van leerlingen worden verzameld. Hierbij gaat het niet om *wat* de leerlingen leren, maar vooral om *hoe* ze leren. Hoe pakken de leerlingen problemen aan, hoe werken ze (samen) met het materiaal, hoe geven ze antwoorden op vragen? Het is van belang om vooraf vast te stellen hoe je gaat observeren (observatiekader).
- 4. Uitvoeren en observeren van de les:** de les wordt uitgevoerd en het Lesson Study team verzamelt alle mogelijke gegevens over het leren van een case-leerling (al of niet in een groepje) door live te observeren en aanvullend lesmateriaal te verzamelen (zo mogelijke ook videoregistratie). Direct na de les wordt de case-leerling kort (10 minuten) geïnterviewd.
- 5. Analyse van de data:** de verzamelde observatiegegevens, inclusief de uitkomst van de korte interviews, worden geanalyseerd en besproken direct na de les. Het doel hiervan is het ontdekken van patronen die inzichten op kunnen leveren over leerprocessen van leerlingen.
- 6. De cyclus herhalen:** op basis van de analyse vindt herontwerp van de les plaats en wordt de les opnieuw gegeven in een andere setting. De cyclus kan eventueel meerdere keren herhaald worden.
- 7. Procesbegeleider:** de procesbegeleider is een interne begeleider vanuit de school waar de Lesson Study wordt uitgevoerd. De procesbegeleider (altijd één van de deelnemers) is gespreksleider bij de voorbereiding(en), observatie- en evaluatiebijeenkomsten. De procesbegeleider coördineert en verzamelt de videoregistraties, houdt een logboek bij en is verantwoordelijk voor sturende, organisatorische en coachende taken.
- 8. Het documenteren van de Lesson Study:** het team doet verslag van de Lesson Study in een slotbijeenkomst, en wel zo, dat ervaringen gedeeld kunnen worden en anderen hiervan kunnen leren.

Opbrengsten

Naast een variëteit aan ontworpen en uitgetoetste lessen leidt Lesson Study vooral tot verdieping van vakinhoudelijke en vakdidactische kennis, ontwikkeling van samenwerking en collegiale netwerken, een versterking van de focus op het leren van de leerlingen en een versterking van de motivatie en professioneel zelfvertrouwen van de teamleden.

